

Ordu uçaklarında bulundurulacak demirbaş yiyecek hakkında kanun lâiyhası ve Millî Müdafaa ve Bütçe Eucümenleri mazbataları (1/137)

T. C .

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Sayı : 17 - 48, 6/249

24 . I . 1944

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Ordu uçaklarına mahsus demirbaş yiyecek hakkında Milli Müdafaa Vekillîğince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetince 20 . I . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhasının esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Esbabı mucibe

Şimdiye kadar uçuculara mahsus bir demirbaş erzak kanunu çıkarılmamıştır. Kara ordusuna mahsus ve 14 Eylül 1330 tarihli tâyinât ve yem kanununa ek olarak çıkarılan 15 . V . 1942 gün 1960 sayılı demirbaş erzak kanunu da aşağıda arz edilen fennî sebepler dolayısıyla uçucuların ihtiyaçlarını aslâ karşılamıyacak bir vaziyettedir. Bu eksikliğin bertaraf edilmesi için Vekâletçe alâkâlılardan teşkil edilen bir heyete ilişik uçuculara mahsus demirbaş erzak kanunu projesi ihzar ettirilmiştir. Bu projenin tanziminde Avrupa ordularından Alman, İtalyan, İngiliz ve Amerikan hava ordusu mensuplarına verilen demir baş yiyecekler tetkik olunmuş ve bunlara kıyasen besim şartlarına, iktisadî bünyemize ve âdetlerimize uygun görülen ilişik projedeki miktarlar tesbit olunmuştur.

Kanun projesine ek cetveldeki yiyecekler umumiyetle yoklukta ve bir insanın besimine esas olan gıdaı maddelerini ihtiva eden ve uzun müddet muhafazası mümkün görülen maddelerle çikolata, madensuyu ve kanyak gibi uçuculara verilmesi fennen lüzumlu görülen maddelerden ibarettir.

Çikolâta : Yağ ve azotlu maddelerle kendisine mahsus kokuyu havi en iyi besleyici ve iktidar arttırıcı münebbih bir madde olduğundan ağız ve midenin usaresini arttırmak ve vücudün enerjisini çoğaltmak ve aynı zamanda susuzluğa karşı çok faydalı görüldüğünden;

Madensuyu: Benzinin ihrakından hâsıl olan karbon sunoksit gazının kendi asit miktarını arttırması sebebiyle maden suyu terkibindeki fazla kalevilerin bulunmasından dolayı kanın kalevîyetini temin etmek için;

Kanyak : Uçucuların havada tesadüf edecekleri fazla soğuk dalgalarında hararet ve enerjiyi arttırmak gibi faydaları mevcut olduğundan bu maddelerin uçuculara verilmesinde fennî büyük faydalar görülmüştür.

T. B. M. M.
M. M. Encümeni
Esas No. 1/197
Karar No. 15

24. III. 1944

Yüksek Reisliğe

Ordu uçaklarına mahsus demirbaş yiyecek hakkında Millî Müdafaa Vekâletince hazırlanıp Başvekâletin 24. II. 1944 gün ve 6/249 sayılı tezkeresiyle Yüksek Reisliğe sunulan ve Encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası, Millî Müdafaa ve Maliye Vekâletleri mümessillerinin huzuriyle müzakere edildi.

Hazarda ve seferde lüzumunda kullanılmak üzere ordu uçaklarında demirbaş yiyecek bulundurmağa ihtiyaç görülmüştür. Her ne kadar kara ordusuna mahsus Tayinat ve Yem Kanununa ek 1960 sayılı demirbaş erzak kanunu mevcutsa da uçucuların ihtiyacını karşılamaya asla kâfi gelmemektedir.

Bu boşluğu doldurmak üzere, Millî Müdafaa Vekîllîğine, yabancı hava orduları mensuplarına verilen demirbaş erzak da tetkik olunarak kendi şartlarımıza ve hususiyetlerimize göre bu kanun lâyihası ve bağlı demirbaş erzak listesi hazırlanmıştır.

Bu listede bulunan kanyak'ın, «uçucuların havada tesadüf edecekleri fazla soğuk dalgalarında hararet ve enerjiyi arttırmak» maksadiyle kullanılacağı lâyihanın mucip sebepler kısmında yazılı ise de salâhiyetli mümessilin verdiği izahata göre; kanyak'ın daha ziyade, mecburi bir inişi mütaakip husule gelebilecek olan şiddetli ruhî sarsıntıyı gidermek ve şiddetli soğuklarda vücutta âni bir sıcaklık hâsıl etmek için bir miktar alkolün faydalı tesiri olmasından ve bu kanyak'ın aneak o gibi hallerde kullanılması icabedeceği anlaşılmış ve Enekenimizce de muvafık görülmüştür.

Demirbaş erzak listesindeki maddeler arasında mübrem bir ihtiyaç maddesi olan sigara ile kibrit bulunmadığından bunların da ilâvesi Millî Müdafaa Vekâleti mümessilinin de iştirakiyle Encümenimizce kabul edilmiş ve 20 gram sigara ile bir kutu kibrit ilâve edilmiştir.

Lâyihanın birinci maddesinin son fıkrasındaki «ihtiyaç halinde emirle yedirilir ve mübadele edilebilir» kaydı tereddüde ve iltibasa yol açabileceğinden bu madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 1. — Orduda hazer ve seferde vazife ile tujan her şahıs (subay, askerî memur, gedikli subay ve erat ile ordu emrinde çalışan ve uçan siviller ve paraşütçüler) için uçağın mürettebat ve yoleu adedine göre) uçaklarda günlük demirbaş yiyecek olarak 4 000 kaloriden aşağı olmamak ve zaruret halinde yedirilmek üzere bağlı cetveldeki grdalar bulundurulur ve bunlar icabında mübadele edilebilir.»

Lâyihanın, hayvan yemine ait olan beşinci maddesine burada lüzum görülmemiş ve bu cihet esasen diğer mevzuatla halledilmiş olduğunun beyan edilmesine binaen Millî Müdafaa mümessilinin de muvafakatiyle lâyihadan çıkarılmıştır.

Bu suretle tadilen tanzim edilen bu kanun lâyihası havalesi mucibince Bütçe Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

M. M. En. Reisi	M. M.	Kâtip Na.
Sinop	Ağrı	Isparta
C. K. Inceday	H. Tuğaç	C. Tüzemen
Bolu	Bursa	Çankırı
Korgl. A. Alptogan	Gl. A. Atlı	Dr. A. Arkan
Diyarbakır	Erzurum	Erzurum
Gl. K. Seviçtekin	A. Akyürek	Gl. Z. Soydemir
Gaziantep	Gümüşane	Hatay
Dr. M. Canbolat	Ş. Erdoğan	Gl. E. Durukan
Kars	Kayseri	Kırklareli
Gl. H. Durudoğan	N. Toker	Korgl. K. Doğan
Kocaeli	Mardin	Muğla
Gl. M. Bakû	Dr. A. Uras	S. Güney
Siirt	Tekirdağ	Tokad
B. Türkay	R. Apak	S. Çelikkol

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
Mazbata No. 83
Esas No. 1/197

5. VI. 1944

Yüksek Reisliğe

Ordu uçaklarına mahsus demirbaş yiyecek hakkında Millî Müdafaa Vekilliğince hazırlanıp Başvekâletin 24. I. 1944 tarihli ve 6/249 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Millî Müdafaa Encümeni mazbatasıyla birlikte Encümenimize tevdi buyurulmakla Millî Müdafaa Vekâleti namına salâhiyetli memurlarla Maliye Vekâleti namına Bütçe ve malî kontrol Umum Müdürü hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

Kara ordusunun demirbaş erzak ihtiyacını temin eden 1960 sayılı kanunun hava ordusu ihtiyaçlarına uymayan hükümleri sebebiyle uçaklarda da havacıların ihtiyacını önliyecek şekilde demirbaş erzak bulundurulmasını sağlamak maksadıyla bu lâyihanın hazırlandığı yapılan tetkiklerden ve alman izahlardan anlaşılmiş ve lâyiha esas itibariyle kabule şayan görülmüştür.

Millî Müdafaa Encümeni lâyihası müzakereye esas tutularak bu Encümence tadilen kaleme alınan birinci madde ile buna bağlı cetvel ve aynı Encümence kabul edilen Hükümetin iki ve üçüncü maddeleri Encümenimizce de aynen kabul edilmiş ve dördüncü maddenin ifadesini tanzih maksadıyla (Şahıslara) kelimesi (Şahıslardan da) şekline çevrilmiş ve beşinci madde olarak mezkûr encümence kabul edilen Hükümetin altıncı maddesi ibare değişikliği ile ve Hükümetin yedinci maddesi altıncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Umumî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Reis V.	M. M.	Kâtip
Kastamonu	Tokad	İstanbul
T. Coşkan	II. N. Keşmir	F. Öymen
Bahkesir	Bitlis	Çanakkale
S. Örgüven	B. Osma	S. T. Arsal
Diyarbakır	Edirne	Eskişehir
Ş. Utuğ	M. N. Gündüzalp	Y. Abadan
Giresün	İsparta	İstanbul
A. Sayar	M. Karaağaç	II. Kortel

İstanbul	İzmir	Kayseri
II. Ülkmen	M. Bırsel	F. Baysal
Manisa	Rize	Tokad
F. Kurdoğlu	T. B. Balta	R. Sevengil
Yozgad	Zonguldak	Zonguldak
A. Sungur	E. Erişirgil	H. A. Kuyucak

1. Lâyihanın 3 nü maddesindeki (Hazır gıda) tabiriyle başlıktaki (Demirbaş yiyecek) tabirinin tevhit edilmesi lâzımdır.

2. 3 nü maddede yazılı (Yemek bedeli) hava ordusunda mevcut değildir. Mezkûr tabirin bu kanundaki yeri yoktur.

3. Mezkûr 3 nü madde mucibince (Demirbaş yiyecek verildiği müddetçe tâyin istihkakının kesilmesi bahsine gelince:

Lâyihaya konulan bu ifade ile subayların ve ya memurların tayyarede zaruri hallerde yiyecekleri demirbaş erzakın bedelinin kanunu mahsusuna göre almakta oldukları tayin bedelinden kesilmesi kastedilmektedir.

Halbuki subay ve memurlara er tayinleri gerek aynen ve gerek bedelen olsun ay iptidalarında verilir. Bu takdirde bir tayyareciden kesilmesi icabedecek olan bir günlük istihkak bedelinin bir sonraki ay er tayini istihkakından mahsup edilmesi zaruri olacaktır. Eğer alâkalı subay veya memur er tayin istihkakını aynen almakta ise kesilmesi lâzımgelen paraya karşı ayniyattan eksik verilmesi icabedecektir.

Bilhassa seferde, muhaberele esnasında daimî tebeddülât ve harekât içinde bunca malzeme sarfiyatı ve insan zayıatı arasında böyle üç beş kuruluk hesaplara maddten imkân bulunamayacağı izahtan müstağnidir.

Lâyihanın 4 nü maddesinde mürettebattan başka tayyarede bulunacak olan subay vesair şahısların yiyecekleri demirbaş erzakın bedelinin alınmayacağı sarahaten yazılıdır.

Mürettebattan olan bir subayla mürettebattan olmayan bir subay aynı tayyarede yanyana

vazife gördükleri halde bunların zaruret halinde yemek mecburiyetinde kalacakları demirbaş erzakın bedelinin birinden alınıp diğerinden alınmaması bittabi uygun olmaz. Lâyihamın 3 neü ve 4 neü maddeleri tezat halindedir.

Binaenaleyh lâyihamın bu şekilde Heyeti Umumiyeye sevkine muhalif bulunurum.

5. VI. 1944

Aydın Mebusu
Gl. Refet Alpman

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Ordu uçaklarına mahsus demirbaş yiyecek kanun lâyihası

MADDE 1. — Orduda gerek hazaarda ve gerekse seferde vazife ile uçan her şahıs (subay, askerî memur, gedikli subay, erat ile ordu emrinde çalışan ve uçan siviller ve paraşütçüler) için (uçanın mürettebat ve yoleu adedine göre) uçaklarda günlük demirbaş yiyecek olarak (4 000 kaloriden aşağı olmamak üzere) ilişik cetvelde yazılı hazır gıdalar bulundu-rulur. İhtiyaç halinde emirle yedirilir ve mübadele edilebilir.

MADDE 2. — Muayyen bir müddet sonra bozulması muhtemel olan bu gıdalar bozulmadan evvel birlik komutanının emriyle erlere günlük gıda olarak kısmen veya tam olarak aynen yedirilir.

Bu gıdalar kısmen yedirildiği takdirde Taymat ve Yem Kanunu gereğince yapılacak mübadelede bedele bakılmıyarak 3 200 den aşağı ve 4 000 den yukarı olmamak üzere kalori temini esas tutulur.

MADDE 3. — Hazır gıda verildiği müddetçe kanunlarma göre verilen diğer bileümle yiyecek, yemek bedeli ve er tayın istihkakları verilmez.

MİLLÎ MÜDAFAA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Ordu uçaklarına mahsus demirbaş yiyecek kanun lâyihası

MADDE 1. — Orduda hazar ve seferde vazife ile uçan her şahıs (subay, askerî memur, gedikli subay ve erat ile ordu emrinde çalışan ve uçan siviller ve paraşütçüler) için (uçanın mürettebat ve yoleu adedine göre) uçaklarda günlük demirbaş yiyecek olarak 4 000 kaloriden aşağı olmamak ve zaruret halinde yedirilmek üzere bağlı cetveldeki gıdalar bulundu-rulur ve bunlar icabında mübadele edilebilir.

MADDE 2. — Hükümetin 2 neci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin 3 neü maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Ordu uçaklarında bulundurulacak demirbaş yiyecek hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Millî Müdafaa Encümeninin birinci maddesi aynen.

MADDE 2. — Hükümetin ikinci maddesi aynen.

MADDE 3. — Hükümetin üçüncü maddesi aynen.

Hü.

MADDE 4. — Mürettebattan başka Hükümetçe askeri uçakla seyahat ettirilen şahıslara birinci madde mucibince verilecek gıdanın bedeli alınmaz.

MADDE 5. — Hava ordusundaki bir hayvanın günlük demirbaş yemi Tayinat ve Yem Kanununun 33 neü maddesini tadil eden 27.V.1928 gün ve 1257 sayılı kanunun 1 nei maddesinde yazılı yem istihkakından yalnız arpa ve yulaftan ibarettir.

MADDE 6. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 7. — Bu kanunun hükümlerini icraya Millî Müdafaa ve Maliye Vekilleri memurdur.

Bş. V.

Ad. V.

Ş. Saracoğlu

R. Türel

M. M. V.

Da. V.

A. R. Artunkal

Hilmi Uran

Ha. V.

Ma. V.

N. Menemencioğlu

F. Ağralı

Mf. V.

Na. V.

Yücel

Sırrı Day

İk. V.

S. İ. M. V.

Fuad Sirmen

Dr. H. Alataş

G. İ. V.

Zr. V.

Suad II. Ürgüblü

Ş. R. Hatipoğlu

Mü. V.

Ti. V.

A. F. Cebesoy

C. S. Siren

M. M. E.

MADDE 4. — Hükümetin 4 neü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Hükümetin 6 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Hükümetin 7 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. E.

MADDE 4. — Mürettebattan başka Hükümetçe askeri uçaklarla seyahat ettirilen şahıslardan da birinci madde mucibince verilecek gıdanın bedeli alınmaz.

MADDE 5. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 6. — Hükümetin yedinci maddesi aynen.

Hükümetin tekiğine bağlı

CETVEL

Ordu uçaklarına mahsus demirbaş yiyecek maddelerini gösterir cetvel

Cinsi	Miktarı gram	Kalori	İzahat
Peksimet	550	1937	
Kondense süt (şekerli)	100	315	
Peynir	100	393	(Kalay yapraklarına sarılmış)
Et konservesi	500	504	
Çay	3		(Ağızları yaylı kapaklı yarım litrelik kırılmaz
Şeker	100	410	termozlar içinde hazırlanmış olarak bulundurulur)
Çikolata	100	610	
Kanyak	125		
Madeni suyu	1/2 litre		(Ağızları oksijen şişesi gibi yaylı kapaklı şişe- lerde bulundurulur)
		4169	

Milli Müdafaa Encümeninin değiştirişine bağlı

CETVEL

Ordu uçaklarına mahsus demirbaş yiyecek maddelerini gösterir cetvel

Cinsi	Miktarı Gram	Kalori	İzahat
Peksimet	550	1937	
Kondenke süt (şekerli)	100	315	
Peynir	100	393	(Kalay yapraklarına sarılmış).
Et konservesi	500	504	
Çay	3		
Şeker	100	410	(Ağızları yaylı kapaklı yarım litrelik kırılmaz termozlar içinde hazırlanmış olarak bulunur).
Çikolâta	100	610	
Kanyak	125		
Madensuyu	1/2 litre		(Ağızları oksijen şişesi gibi yaylı kapaklı şişe- lerde bulundurulur).
Sigara	20		
Kibrit	1 kutu		
		4169	